

Оксана Шукатка

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання та спорту
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ольга Коржан

студентка IV курсу факультету педагогічної освіти
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті актуалізовано питання фізичного виховання в інклюзивному середовищі.

Ключові слова: інклюзивна освіта, педагог, інноваційні технології, фізичне виховання.

Інклюзивна освіта є сучасною інноваційною тенденцією, що широко обговорюється в наукових колах, педагогічною та громадською спільнотами. Незважаючи на зростаючий науковий інтерес до інклюзивної освіти у світі, в Україні тільки розпочато державний експеримент з навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітньому просторі.

Інклюзивне спільне навчання не тільки допомагає людям з обмеженими можливостями здоров'я адаптуватися до життя, але і дозволяє здоровим людям розвинути толерантність і відповідальність.

Урок фізичної культури вирішує цілий ряд різних завдань (освітні, оздоровчі, виховні, розвиваючі), що в свою чергу позначається на методиці проведення уроків. Вчитель фізичної культури може спиратися на додаткові корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.

В інклюзивній освіті фізичне виховання і фізична культура можуть стати значно більшою проблемою в порівнянні з іншими шкільними предметами. Потрібні значні зміни програми, організація та змісту уроку відповідно до інтересів і можливостей всіх дітей, що навчаються в одному класі. Однак завдання фізичного виховання дітей з обмеженими можливостями не можуть і не повинні звестися тільки до рекреації, а здорових дітей – до розвитку толерантності. У будь-якому випадку даний вид освіти в сучасному суспільстві все сильніше закріплює свої позиції, підвищуючи не тільки інтелектуальність суспільства, а й збільшуючи при цьому рівень гуманності людства [1].

Задля забезпечення гарної фізичної форми та профілактики різних інфекційних захворювання, невід'ємним у житті дитини має бути рухова активність. В залежності від особливостей дітей та результатів діагностики

вихідних показників рухових можливостей дитини уроки фізичної культури спрямовані на покращення опорно-рухового апарату, розвиток основних фізичних якостей, соціалізацію та емоційну адаптацію, підвищення функціональних здатностей організму, збереження та використання рухових можливостей, які залишилися, та формування необхідних знань для використання у майбутньому.

Передбачається, що дітям з особливостями розвитку сьогодні не обов'язково навчатися в спеціальних установах: в звичайній загальноосвітній школі вони не тільки можуть отримати більш якісну освіту, а й успішно адаптуватися до життя, реалізувати потребу в емоційному і фізичному розвитку. На жаль, практика показує, що питання про організацію процесу розвитку і навчання «особливих» дітей в масовій школі до сих пір залишається відкритим. Пов'язано це не тільки зі специфікою методики, а й з невідповідністю кадрів, які формують інклюзивну освітню середу, надають корекційну і психологічну підтримку учням з особливими освітніми потребами. Фахівцю з фізичної культури і спорту в реалізації інклюзивної підходу в освіті відведена одна з провідних ролей, оскільки заняття фізичною культурою, на наш погляд, відіграють пріоритетну роль у соціальній адаптації інвалідів, стимулюючи їх до встановлення контактів з навколишнім світом [1].

При підготовці до уроків фізичної культури, для дітей з особливими освітніми потребами слід приготувати картки-завдання. При підготовці спортивних змагань для них комбінувати варіанти завдань, які вони відпрацьовуватимуть в рамках занять з позаурочної діяльності.

Способи організації дітей на занятті – фронтальний, потоковий, індивідуальний. Необхідно використовувати різноманітні засоби, для запобігання втоми [1]:

- чергування рухової і практичної діяльності;
- виконання спортивних завдань і вправ невеликими дозами;
- використання цікавого і барвистого дидактичного матеріалу і засобів наочності для активізації учнів;
- фізичні вправи;
- коригуючі вправи;
- корекційні рухливі ігри, елементи спортивних ігор;
- матеріально-технічні засоби адаптивної фізичної культури:
- спортивні тренажери, спортивний інвентар;
- нетрадиційне обладнання.

Процес фізичного виховання і навчання, не залежно від ступеня втрати здоров'я повинен будуватися на основі осмисленого виконання вправи учнями, можливостями проаналізувати, здійснювати регуляцію темпу, ритму, координації рухів та інших характеристик. Ключовим

моментом має стати формування вміння контролю і самоконтролю в процесі виконання фізичних вправ [3].

Фізичне виховання в інклюзивних групах залишається сегрегативним, не зважаючи на світові тенденції активного поширення інклюзивної освіти. Фахівцями поряд з відзначенням позитивних економічного, гуманістичного і навчального компонентів висловлюються застереження про складність (часом і неможливість) здійснення інклюзивного фізичного виховання дітей, функціональні можливості яких дуже різняться.

Отже, багато фахівців сумніваються щодо успіху інклюзивного навчання, адже відмінності дітей особливо проявляються в рухових діях, під час уроків фізичної культури. Постає гостра потреба розробити спеціальні програми професійної та психологічної підготовки вчителів фізичної культури щодо впровадження інклюзивної освіти в процес фізичного виховання. Також потрібно розробити критерії оцінювання психологічної і професійної готовності вчителів фізичної культури до роботи в інклюзивних класах [2].

Список використаних джерел

1. Борисенко Л.Л. Фізична культура як інклюзивне середовище. *Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу: Зб. за матеріалами VI Всеукр. наук.-практ. конф. (12 груд. 2018 р.)*. Лисичанськ: ФОП Чернов О. Г. 2018. С. 23-26.

2. Порошенко М.А. *Інклюзивна освіта: навчальний посібник*. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

3. Упровадження інклюзивної освіти в процесі фізичного виховання в закладах загальноосвітньої школи львівської області. URL:https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/22687/1/StudN_2019_2_09.pdf (дата звернення 10.11.2022 р.).